

НАРАТИВНА АНАЛИЗА И СВЕТО ПИСМО

— ПРИМЕР СИНАЈСКЕ ПЕРИКОПЕ (ИЗЛ. 19–24) —

Јован Благојевић*
 Библијски културни центар,
 Београд

Апстракт: Наративна анализа је једна од метода књижевне критике која се са прозором новој литерарној критицизми почиње примењивати и у проучавању библијској текста. Она припада изв. синхроним метода и комплементарна је са њима. Аутор чланка показује њену повезаност са реторичком критиком, али и комплементарношћу са изв. дијахроним методама историјске критике. У тексту се разматра могућност примене ове савремене интердисциплинарне методе почев од уочавања пријављене перцепције преко разматрања односа савремене аналитичкој пракси и древној тексти до уочавања пошеницијалних бојословских рефлексија примене ове аналитичке методе. После ових базичних теоретских претпоставки аутор чланка указује на примере плодноне примене ове методе на Књигу Изласка, да би пошом илустрирао њу примену на примеру синајске перикопе. У овом илустрирању аутор указује на значај избора читалачкој пракси перикопе и препознавања карактера пријављене, литерарне секвенце које постоје у перикопи и карактере (актере радње) у њој.

Кључне речи: наративна анализа, синхроним методи, дијахроним методи, синајска перикопе, структура, канонска форма, Изласак, конструктивизам, деконструктивизам, пријављена перцепције, бојословске рефлексије, линеарно читање, читање „са стране“, литерарне секвенце, наративни карактери.

Наративна анализа, која припада синхроним методама тумачења библијског текста које су убрајају у тзв *нови литерарни критицизам*, тесно је повезана са реторичким критицизмом и значајним делом је

* bkcentar.uo@gmail.com.

паралелна са њим.¹ Повезаност наративне анализе и реторичког критицизма видљива је у методолошким корацима, а препознатљива је и у жељеним и постигнутим резултатима.

1. Примена наративне анализе

Попут реторичког критицизма *наративна анализа* интересовањама је усмерена на радњу која се представља у некој библијској перикопи. Она се, стога, интересује пре свега за ток приповести и за носиоце радње. Градња опозиција, хронолошки ред догађаја и форма говора (директни/индиректни/унутрашњи) су, такође, у средишту наративне анализе.² Наративна анализа приступа библијском тексту из перспективе приповедања и сведочења као темељних облика комуникације међу људима. У Новом Завету се, стога, препознаје приповедни карактер кигигме (укључујући и наративне приповести које су обликоване по наративном моделу *живош и дело — смрт — васкрсење* Исуса Христа). И катихезе. Стари Завет се разуме као историја спасења чије делотворно приповедање постаје језгро вероисповедања, богослужења и катихезе.³

1.1. Уочавање приповедне перспективе

За примену наративне анализе значајно је уочити перспективу из које је представљена наративна целина. Наиме, полазећи од претпо-

¹ Наративну анализу, баш као и реторичку, папинска библијска комисија сврстава у ред нових *метода литерарне анализе*. Papinska biblijska komisija, *Tumačenje Biblije u Crkvi* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2005), 52.

² Један од најзначајнијих заговорника наративне анализе и њене примене на библијски текст је Роберт Алтер (Robert Alter). Наведени аутор је тврдио да се у библијским текстовима чешће сусрећемо са дијалогом, него са приповедањем. Директан говор служи као алат којим се *наративни чин* ставља у први план, ствара се слика *говорника* који се обраћа публици и производи дејство на примаоце. Иако се директан говор понекад мења индиректним говором, он остаје доминантан у библијској приповести и често се користи када актери приповести говоре у име Божије. Говорник (а тиме и приповедач) тиме истиче сопствени ауторитет. Аутор често посеже за тзв. *унутрашњим говором* (који се уводи фразама као што је *рече у себи*) чиме се додатно истиче *свезнајући* карактер наратора или тзв. *шопална ђерсејекшва* приповести. Mary Therese DesCamp, *Metaphor and Ideology — Liber Antiquitatum Biblicarum and Literary Methods Through a Cognitive Lens* (Boston — Leiden: Brill, 2007), 87–90; уп. Удо Шнеле, *Увод у Новозавешћну ејезезу* (Београд: Православни богословски факултет, 2007), 71; Robert Alter, *Art of Biblical Narrative*, 2nd edition (New York: Basic Inc Books, 2011), 1–24.

³ Papinska biblijska komisija, *Tumačenje Biblije u Crkvi*, 49.

ставке да је за наративну целину потребно најмање три чиниоца: приповедач, приповедање (носиоци радње), слушалац приповести (или читалац), поставља се питање перспективе из које се приповест саопштава тј. дали приповедач слушаоцима саопштава:

1) своје виђење приповести (представља *све информације којима располаже*) као *свезнајући ѱриповедач* (= тотална перспектива, Пост. 1–3);

2) виђење приповести из перспективе носиоца радњи, односно приказивање њихових мисли полазећи од тзв. *унушрашње ѱерсјективне* која омогућује да читалац приповести осећа, види и разуме оно што осећају, разумеју и виде ликови приповести, али не и више од тога;

3) виђење приповести из перспективе спољашњег посматрача који не улази у унутрашњи свет ликова из приповести, односно носиоца радње.

У првом случају, приповедач зна више од ликова из саме приповести, из друге исто колико и они, а у последњем мање од њих.

У библијском приповедању, перспектива наратије се често мења. Приповедач често полази из перспективе спољашњег посматрача, али онда изненада открива унутрашњи живот ликова своје приповести (*рече у себи...*). У Писмо, ипак, доминира *шопшална ѱерсјективна* приповедања чиме се истиче ауторитет библијског приповедача као тумача догађаја. Приповедач је и више од посматрача догађаја. Ова *шопшална ѱерсјективна* понекада је *суздржана*, али је ипак јасно присутна. Она се открива нарочито у приповедним коментарима којима најснажније утиче на читаоца. Приповедач утицај остварује и путем посредног навођења читаоца да заузме став према наративним догађајима или њиховим протагонистима.

Може се рећи да се библијске приповести крећу између *свезнајуће* и *ненаметљиве* приповедања. Приповедач је најчешће скривен пред својом публиком, али истовремено остаје присутан кроз запажања и коментаре које оставља. Ово *наративно наметање* је ретко и управо због тога учинковито будући да је *свесно селективно*. Приповедни прекиди (наративни коментари, запажања, белешке) сврставају се у три категорије.⁴

⁴ *Пошребна* или *експозицијска обавештења* разјашњавају недоумице или тешкоће у постојећем тексту наратије (= *експозицијска ѱриповест*) је често повезана са типским

Библијски приповедач најчешће говори у трећем лицу. То је форма којом се оставља утисак не само његовог свезнања, већ и свеприсутности,⁵ што је препознатљиво и у *синајској ѱерикоји* у којој је, како ћемо касније детаљније показати, приповедач и у подножју планине где препознаје страх Израиља и на врху планине на којем је сведок Мојсејевог Богом Израилевим; он прати Мојсеја на његовом сталном усхођењу од народа до Јахвеа и на снисхођењу од Јахвеа ка народу, али је и сведок ритуалног обеда старешина Израилевих пред Јахвеом. Наративна анализа је одређена деловањем протагониста радње па је, као и у реторичком критицизму, потребно одредити њихов карактер, наступ и међусобни однос.⁶

Значајан аспект наративне анализе представља уочавање заплета и приповедних техника.⁷ Заплет означава тренутак у којем се долази до промене приповедне ситуације. То може бити на пример прелазак из ситуације склада према ситуацији нарушености или обратно.⁸

1.2. Однос савременог аналитичког приступа и древног текста

Потребно је имати на уму да наративна анализа није једнозначни појам, односно да се под тим појмом подразумева широк спектар

сценама, нпр. Суд. 19/Пост. 19). Додатни подаци нису неизоставно потребни у односу на заплет и не доприносе богословској поруци приповести. Они, ипак, доприносе уверљивости приповести. Ту су и подаци који *ограђавају, ѿошврђују, одвраћају, ѿокшокавају или усресређују важну* на исказ који је изражен директним говором. Mary Therese DesCamp, *Metaphor and Ideology*, 118–121.

⁵ Anto Popović, *Načela i metode za tumačenje Biblije* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2005), 118–121.

⁶ Алетер је показао да библијске приповести на различите начине представљају карактере протагониста радње. Најнепосреднији начин је директан говор (нараторски коментар) којим се описује карактер неке личности. Нараторски коментари каткад залазе у унутрашње биће протагонисте и преносе његов унутрашњи или индиректан говор (*рече у себи, ѿмисли*). Представљање описа протагонисте описом његовог деловања је још једна, најмање поуздана, али веома приповедно ефектна техника која изражава реакцију његовог слушаоца, његову процену и расуђивање. Mary Therese DesCamp, *Metaphor and Ideology*, 112–114; Удо Шнеле, *Нав. дело*, 71.

⁷ Popović, *Načela i metode*, 117.

⁸ Тако нпр. у приповести о Јосифу *ситуација нарушености* мења се у *ситуацију склада* у тачки спознаје тј. објаве: *ја сам Јосиф, браћи ваи*. Иста приповест представља добру илустрацију за карактеризацију ликова у приповести тако да се Бог описује као иницијатор, *Онај који шаље Јосифа*, носиоца радње или протагонисту приповести. Насупрот њега су антагонисти (противници) тј. Јосифова браћа, а доцније и Портиферијева жена. Помоћни ликови приповести су мадијански трговци, Портифирије, управитељ тамнице. Види и: Anto Popović, *Načela i metode*, 117–118.

аналитичких приступа који се, са једне стране, повезују са семантичким (структуралистичко-конструктивистичким) приступима. Са друге стране, наративна анализа се повезује са истраживањима древних модела приповедања, и то пре свега, модела приповедања историје које је имало за циљ да слушаоца уведе у свет приповести. Наративна анализа не подразумева примену и копирање извесних наративних модела на библијски текст, већ њихово прилагођавање библијском тексту и његовој специфичности. Модели историјског критицизма антички текст (укључујући и Писмо) схватају као *ѱрозор у дрвени свет* кроз који се могу видети не само саопштене чињенице, већ и ситуација заједнице којој су те чињенице представљене. Насупрот томе, наративна анализа текст доживљава као *оledge*, односно као средство преношења одређене слике (тј. наративног света) која утиче на читаоца подстичући га да усвоји одређене вредности. Наративна анализа, стога, има за циљ да својим методолошким поступком омогући да се *стварни читалац* (нпр. ми данас) идентификујемо са претпостављеним читаоцем (људима којима је одређени текст био упућен) кроз укључивање у свет приповести.⁹ На овај дијалог древног писца и савременог читаоца који се остварује посредством примене наративне анализе указао је Роберт Алтер истичући значај кључних (понављаних) речи, фраза и поступака са једне стране и понављање типских сцена приповести, са друге.¹⁰

Један од начина укључивања читаоца у свет приповести јесте буђење његове имагинације. Наратор то често постиже изношењем детаља који стварају снажан утисак и покрећу читаоца да сопстве-

⁹ Papinska biblijska komisija, *Tumačenje Biblije u Crkvi*, 50–51.

¹⁰ Мери Терс Камп је изразила схватање према којем је Р. Алтер један од најзначајнијих заговорника примене савремен литерарне критике на библијски текст и наратију која се налази у њему. Она истиче да је Алтер препознао комплексност чина читања текста и његове зависности од познавања језика и културе, али и од препознавања литерарне умешности и идејних ресурса. Такође, као заслугу Алтера она наводи указивање да је неопходан покрет читаоца од *разумевања стурктуру* према *разумевању вредности и моралне визије која је овајлођена у нарочитој врсти наратије*. Он је указао и на значај понављања кључних речи и препознавања поступака који омогућују конструисање и поређење менталних категорија. Наведена ауторка сматра и да је значајно Алтереве схватање да поновљени поступци, паралеле и аналогije имају тематски нарочит значај за развој приповести. Алтер је, наиме, сматрао да понављање поступака указује на установљење обрасца приповести. Обликовање варијација у односу на *шијске сцене*. Типске сцене су, према схватању Алтера, *средшња шачка организована библијских ѱриповести*, а понављање истих или сличних догађаја у библијским приповестима (дублети), ако се схватају из ове перспективе, нису последица невештог редакторског састављања различитих приповести, већ резултат веома пажљивог и наративно успешног књижевног стила писца/редактора. Mary Therese DesCamp, *Metaphor and Ideology*, 65–73. 75. 79–81.

ном имагинацијом претпоставе постојање детаља који нису изнесени (нпр. у приповести о смрти царице Језавеље износи се детаљ о прскању њене крви [2Цар. 9:33] који буди имагинацију читаоца којом се употпуњује описана сцена, слично детаљ о *руци* левитове иноче [Суд. 19:27] покреће читаоца да размисли о околностима њене смрти који нису описани). Стварност се, дакле, описује фрагментарно. У опису се остављају *празнине* и тиме се читалац покреће да их сам попуни. Захтева се *уживљавање у ситуацију* *другоја*, а самим тим и иманигнативно општење са другим. Овакав поступак захтева извесно предзнање о географским, историјско-културолошким и друштвеним околностима унутар којег је догађај смештен и, стога, комбиновање синхроног приступа наративне анализе са предзнањем које дугујемо дијахроним приступима, а којим се верификује лична иманигнативна импресија. Тиме се омогућује извесан степен *научности* имагинације и ограничава интерпретативна субјективност.¹¹

2. Наративна анализа и богословске рефлексије

У примени поступка наративне анализе потребно је разумети разлику између процеса саме анализе и богословске рефлексије тог процеса. Богословска рефлексија је најчешће практичне (пастирске) природе. Њено разликовање од процеса анализе не значи њихово одвајање. Ово разликовање је, заправо, захтев да се наративна анализа не ограничи на низ богословских (хипо)теза, већ да се учини алатом за обликовање поруке спасења и средством њене актуелизације у савременом контексту. Примена наративне анализе у егзегези подразумева повезивање *информативној* (проповед спасења) и *перформативној* аспекта (*проповедањем у циљу спасења*). Ова примена нам помаже да превазиђемо јаз између значења текста у његовом историјско-културолошком контексту и значења (и значаја) текста за нас данас.¹²

2.1. Наративна анализа и Књига Изласка

Наративна анализа се често примењује у читању и тумачењу Књиге Изласка. У овом контексту значајно је споменути дела Тома-

¹¹ Поповић, *Načela i metode*, 122–124.

¹² Папинска библијска комисија, *Tumačenje Biblije u Crkvi*, 50–52; Поповић, *Načela i metode*, 124.

са Б. Доземана (Tomas B. Dozeman). Наведени аутор вешто комбинује наративну анализу са жанровским критицизмом, критиком редакција и канонским приступом библијском тексту.¹³ Вредан је пажње његов чланак *Spatial Form in Exod 19:1–8 and Larger Sinai Narrative*.¹⁴ Марк С. Смит (Mark S. Smith) у анализи Изласка примењује комбинацију критике редакције и наративну анализу.¹⁵ Сличан приступ развија и Вилијам Џонстон (William Jonstone).¹⁶ Заинтересованост за литерарну конструкцију која је карактеристична како за реторички критицизам тако и за наративну анализу препознатљива је у делу Томас Л. Томпсона (Tomas L. Thompson),¹⁷ Мартин Р. Хеијуда (Martin R. Hauge),¹⁸ Џ. В. Коатеса (G. W. Coates)¹⁹ и О. Ф. Дејвиса (O. F. Davies).²⁰

Примена наративне анализе је приметна у значајном броју чланака. Наведимо запажене чланке Ејри Ледера (Arie C. Leder),²¹ Франка Полака (Frank Polak)²² и Ралфа Хендрикса (Ralph E. Hendrix) који дају опште увиде о наративним карактеристикама Изласка. Ралф Хендрикс је аутор и низа чланака који се детаљније баве литерарно-наративном структуром мањих целина ове библијске књиге.²³ Споме-

¹³ Thomas B. Dozeman, *God on the Mountain — A Study of Redaction*, SBL MS 37: *Theology and Canon in Exodus 19–24* (Atlanta: Society of Biblical Literature, 1989); Thomas B. Dozeman, *God at War — Power in the Exodus Tradition* (New York — Oxford: Oxford University Press, 1996).

¹⁴ Thomas B. Dozeman, „Spatial Form in Exod 19:1–8 and Larger Sinai Narrative,” *Semeia* 46 (1989).

¹⁵ Mark S. Smith, *Pilgrimage Pattern in Exodus* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997).

¹⁶ William Johnstone, JSOT Supp 275: *Chronicles and Exodus an Analogy and Its Application* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997).

¹⁷ Tomas L. Thompson, *The Origin Tradition of Ancient Israel: The Literary Formation of Genesis and Exodus 1–23* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987).

¹⁸ Martin R. Hauge, *The Desert from the Mountain-Narrative Patterns in Exodus 19–24* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 2001).

¹⁹ G. W. Coates, *Moses Heroic Man, Man of God* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1988).

²⁰ O. F. Davies, *Israel in Egypt: Reading Exodus 1–2* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992).

²¹ Arie C. Leder, „Reading Exodus to Learn and Learning to Read Exodus,” *Calvin Theological Journal*, Vol. 34, no. 1 (1999); Arie C. Leder, „The Coherence of Exodus Narrative Unity and Meaning,” *Calvin Theological Journal*, Vol. 36, no. 2 (2001).

²² Frank Polak, „Water, Rock and Wood: Structure and Thought Pattern in the Exodus Narrative,” *Journal of the Ancient Near Eastern Society*, Vol. 25 (1997).

²³ Ralph E. Hendrix, „A Literary Structural Overview of Exodus 25–40,” *Andrews University Seminary Studies*, Vol. 30, no. 2 (1992); Ralph E. Hendrix, „A Literary Structural Analysis of the Golden-Calf Episode in Exodus 32:1–33:6,” *Andrews University Seminary Studies*, Vol. 28, no. 3 (1990).

нимо и Дерека Шерифса (Deryck Sheriffs),²⁴ као и низ аутора који су реторичку критику и наративну анализу примењивали на тзв. *Иесму мора*. Међу њима се истичу Ричард Петерсон (Richard D. Petterson),²⁵ Б. В. Андерсон (B. W. Anderson),²⁶ В. Бругеман (W. Brugeman),²⁷ Д. Н. Фридмен (N. D. Freedman),²⁸ А. И. Хаусер (A. I. Hauser)²⁹ и Ј. Мјуленбург (J. Muilenburg).³⁰

Прва поглавља књиге Изласка су, такође, привукла пажњу заговорника реторичког критицизма и наративне анализе. Њима су се бавили Џ. С. Екерман (J. S. Ackerman),³¹ Ч. Исбел (C. Isbell),³² (Mark Hepner),³³ Д. В. Вајк (D. W. Wicke),³⁴ Ј. К. Ексјум (J. C. Exum)³⁵ и многи други. Значајан број аутора пажњу је усмерио на Изл. 6. У томе су значајан допринос дали П. Ајуфрет (P. Auffert),³⁶ Ј. Магонет (J. Magonet)³⁷ и Г. С. Огден (G. S. Ogden).³⁸ Значајно место међу ауторима који су примењивали наративну анализу имају и Херберт Левине

²⁴ Deryck Sheriffs, „Moving on with God: Key Motifs in the Exodus 13–20,“ *Themelios*, Vol. 15, no. 2 (1990).

²⁵ Richard D. Petterson, „The Song of Redemption,“ *Westminster Theological Journal*, Vol. 57, no. 2 (1995).

²⁶ B. W. Anderson, „The Song,“ у *Direction in Biblical Hebrew Poetry*, ed. E. R. Follis (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987), 285–96.

²⁷ W. Brugeman, „A Response,“ у *Direction in Biblical Hebrew Poetry*, ed. E. R. Follis (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987), 297–302.

²⁸ N. D. Freedman, *Pottery, Poetry and Prophecy: Studies in Early Hebrew Poetry* (Winoona Lake, Ind.: Eisenbrauns, 1980), 179–228.

²⁹ A. I. Hauser, „Two Songs,“ у *Direction in Biblical Hebrew Poetry*, ed. E. R. Follis (Sheffield, Sheffield Academic Press, 1987), 265–84.

³⁰ J. Muilenburg, „A Liturgy,“ у *Studia Biblica et Semitica: T. C. Vriezen Dedicata*, eds. W.C. van Unnick and A. S. van der Woude (Wageningen: H. Veenman, 1966), 233–51.

³¹ J. S. Ackerman, „The Literary Context,“ у *Literary Interpretations of Biblical Narrative*, eds. K. R. R. Gros Louis et al (Nashville: Abingdon, 1974).

³² C. Isbell, „Exodus 1–2,“ у *Art and Words: Rhetoric in Biblical Literature*, eds. DJ. A. Clines, D. M. Gunn, and A. J. Hauser (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1982), 37–61.

³³ Mark Hepner, „Some Observations of the Structure and Poetics of Exodus 1 and 2,“ *Occasional Papers in Translation and Textlinguistics*, Vol. 2, no. 2 (1988).

³⁴ D. W. Wicke, „The Literary Structure of Exodus 1:2–2:10,“ *Journal Study Old Testament*, Vol. 7, Issue 24 (1982).

³⁵ J. C. Exum, „You Shall Every Daughter Live: A Study of Exodus 1:8–2:10,“ *Semeia*, Vol. 28, Issue 1 (1983).

³⁶ P. Auffert, „The Literary Structure of Exodus 6.2–8,“ *Journal Study Old Testament*, Vol. 27, no. 3 (1983); P. Auffert, „Remarks on J. Magonet’s Interpretation of Exodus 6.2–8,“ *Journal Study Old Testament*, Vol. 27, no. 3 (1983).

³⁷ J. Magonet, „A Rensposne to P. Auffert, The Literary Structure of Exodus 6.2–8,“ *Journal Study Old Testament*, Vol. 27, no. 3 (1983).

³⁸ G. S. Ogden, „Moses and Cyrus: Literary Affinities Between the Priestly Presentation of Moses in Exodus vi–viii and the Cyrus Song in Isaiah xlv 24 – xlv 13,“ *Vetus Testamentum*, Vol. 28, no 2 (1978).

(Herbert Levine),³⁹ Херберт Ч. Бричто (Herbert C. Brichto)⁴⁰ и Ц. Ц. Чиричинго (G. C. Chirichingo).⁴¹ Споменимо још и Л. Еслионера (L. Eslioner) и његов чланак *Freedom or Knowledge? Perspective and Purpose in the Exodus Narrative (Exodus 1–15)*.⁴² Коначно, не зато што је најмање важно, већ стога што је најинтересантније је уочавање да се у древној патристичкој књижевности егзегетског типа може приметити примена извесних методолошких интерпретативних поступака који се могу препознати као наративна анализа, наравно не у потпуности методолошки дефинисана, али свакако јасно уочљива. У томе нарочиту пажњу, када у је у питању Књига Изласка привлачи знаменито дело Св. Григорија Ниског *Живош Мојсејев*.⁴³

3. Литерарно-наративна анализа синајске перикоје

Синајском перикопом доминирају наративн понављања. Уочавање механизма поменутих понављања је почетна тачка литерарно-наративне анализе *синајске перикоје* и она одређују избор *чишања* наратива и помажу у препознавању карактера или посредника приповести.

3.1. Избор читалачког приступа перикопи и препознавање карактера приповести

Понављања могу да збуне читаоца који следи *линеарно чишање*. У новије научници предлажу *чишање са сйране*. Овакво читање повезује се са приповестима које су обликоване по обрасцу тзв. *ипро-сйорне форме*.⁴⁴ Томас Б. Дозман је међу првима предложио овакво решење и тиме је задобио значајну пажњу научне јавности. Он суге-

³⁹ Herbert Levine, „The Narrative,“ у *Approaches to Teaching the Hebrew Bible as Literature in Translation*, eds. Barry N. Olshen and Yael S. Feldman (New York, Modern Language Association, 1989).

⁴⁰ H. C. Brichto, „The Worship of Golden Calf: A Literary Analysis of a Fable on Idolatry,“ *Hebrew Union College Annual*, Vol. 54 (1983).

⁴¹ G. C. Chirichingo, „The Narrative Structure of Exod 19–24,“ *Biblica*, Vol. 68, no. 4 (1987).

⁴² L. Eslioner, „Freedom or Knowledge? Perspective and Purpose in the Exodus Narrative (Exodus 1–15),“ *Journal Study Old Testament*, Vol. 52, no. 4 (1991).

⁴³ Sv. Grigorije Niski, *O životu Mojsija zakonodavca, ili o savršenstvu vrline, 1. deo y Kultura polisa*, 8, no. 15 (2011); Sv. Grigorije Niski, *O životu Mojsija zakonodavca, ili o savršenstvu vrline, 2. deo y Kultura polisa*, 8, no. 16 (2011).

⁴⁴ Denis T. Olson, „Literary,“ у *Methods for Exodus*, eds. Tomas B Dozeman (Cambridge: Cambridge University Press, 2010), 46–48; G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 460–61.478–79.

рише да библијски редактори у случају *синајске ѱерикоје* не примењују тзв. *bildungsroman-ѱријоведане* кога карактерише доминација тзв. *временској следа* приповедања и примат наративне хронологије над описом актера догађаја. У таквом приповедању догађај се прати праволинијски (од увода преко фабуле до закључка). Насупрот тога у *синајској ѱерикоји* се сусрећемо са формом просторног приповедања (*spatial form*). Оно подразумева рушење *хролошкој реда* који је *својствен ѱријовести* и *уѱосиављање веза у ѱријовести на бази слике, лајѱмоштва, аналоѱије и конѱрасѱа*. Карактеристика *ѱросторне форме ѱријоведане* је минимализација временског следа посредством брзине покрета у приповести. Тиме се постиже да карактеризација ликова и контекст преовлађују у односу на хронологију и заплет приче. *Пријовест* добија облик *ѱморанце будући да је сасѱављена од издвојених делова* (=сегмената једнаке вредности). Њихово кретање је кружно и оријентисано око једног субјекта или језгра. Упоредно постављене сцене обезбеђују различите перспективе истог централног догађаја (услед чега се стиче утисак понављања). Првобитни нагласак у *синајској ѱерикоји* (па и широј целини која сеже до Изл. 34) је на међуодносу карактера — Јахвеа, Мојсеја и Израиља у стриктно дефинисаном окружењу Синаја. Наглашено истицање карактера и контекста у *синајској ѱерикоји* и *синајској ѱријовести* утиче и на хронологију и на фабулу. Хронологија је скоро у потпуности напуштена. Временске одреднице означавају значајне догађаје, али не дају јасни редослед дешавања. Развој приповести се, стога, открива не читањем *ка најред*, већ *са сѱране*.⁴⁵

Уочавање карактера у ѱријовести и њиховој међусобној односа као ѱосредника радње води нас читању синајске ѱерикоје као ѱријоведне (нараѱивне) ѱрозе.⁴⁶ Применом наведеног модела уочавамо да посто-

⁴⁵ Thomas B. Dozeman, *Spatial Form in Exod 19:1–8a...*, 88–89; David Mickelsen, „Types,“ у *Spatial Form in Narrative*, eds. Jeffrey R. Smitten and Ann Daghistan (Ithaca: Cornell University, 1981), 64–67.

⁴⁶ Приповедна проза је састављена од две приповедне јединице, односно *ѱријоведној следа* и *ѱријоведне секвенце*. Најмања приповедна јединица је *ѱријоведни предлој*, целина састављена од серије прозних елемената (односно *ѱосредника* [субјекта, објекта] и *ѱврђења*...). Однос који постоји између два посредника (=синѱакѱиѱка функција) одређује улогу/карактер посредника тј. одређује да да ли је он делатни или трпни посредник. Оно што је од нарочитог значаја су *везе* које постоје између приповедних предлога, а које могу да буду *везе следа* (сукцесије) или *ѱѱовестноѱи* (силмугарности) ако су временске или *везе ѱонављања суѱроѱѱављености* итд. ако су просторне. Приповедни предлози нису обликовани у низ бесконачних догађаја. Насупрот томе, приповедни предлози су организовани у циклусе које читалац препознаје као завршене целине, односно *ѱријоведне секвенце*. Приповедна секвенца се може назвати *ѱриѱом*, али наративна целина (приповест) углавном обухвата више секвенци. Припо-

је три главна *ѱосредника* приповести (Јахве, Мојсеј, народ Израиља) и више споредних посредника (Арон, старешине Израиља, Исус Навин, Навид и Авијуд..., види Изл. 19, 22.24; 24,1.9.13–14). Везе између три главна посредника су и временске (сукцесија) и просторне (понављање). Анализом везе уочавамо карактер *ѱосредника* у њиховом међусобном односу који је представљен приповедним прелозима:

Му ѱредлоі — предлог који описује Мојсејево успињање на планину

ЈМ ѱредлоі — предлог који описује Јахвеово обраћање Мојсеју

Мс ѱредлоі — предлог који описује Мојсејево силажење са планине

МН ѱредлоі — предлог који описује Мојсејево обраћање народу

НМ ѱредлоі — предлог који описује народно обраћање Мојсеју

Приповедни предлози откривају да се Јахве представља као *карактер ѱокрећача* или *субјекта* (тзв. *influenсer*-карактер). На другом крају налази се карактер објекта тј. народ Израиља. Однос између ова два карактера успоставља се посредством Мојсеја. Мојсеј је, стога, *карактер ѱосредника*. Будући да преноси вољу Јахвеа као субјекта и сам Мојсеј је секундарни иницијатор (нпр. Изл. 20, 18–21). У *синајској ѱерикоје* приповедни предлози су обликовани у приповедне секвенце. Оне имају идентичну или сличну структуру у којој се јављају наративно-реторичка понављања. Џ. Џ. Чиричинго је указао на постојање три приповедне секвенце у *синајској ѱерикоји*. То је блиско и другим поделама ове наративне целине, с тим што осим наративних целина у приповести постоје законске целине које су уклопљене у приповедни материјал. То, свакако, структуру Перикопе чини сложенијом.⁴⁷

Приповедним секвенцама *синајске ѱерикоје* претходи ретаричко-наративни пролог (Изл. 19, 1–3а). То је целина састављена од два

ведни предлози, у зависности од свог карактера, могу или не могу да буду испуштени/ додати приповести тако да не наруше *ѱријоведни слог*. Када наведене концепте примењујемо на библијски текст неопходно је да будемо свесни да употреба *ѱријоведних модела* за проучавање библијског текста не лежи у њиховој аналитичкој тачности, већ у помоћи који они пружају у вези са разумевањем природе приповести. G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 458–60; Више о *наративној ѱрози*, односно *наративним секвенцама* види: Frank Kermode, „Secrets and Narrative Sequence,“ *Critical Inquiry*, Vol. 7, no. 1 (1980), 83–101.

⁴⁷ G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 463; Denis T. Olson, „Literary,“ 46.

предања. Прво је *свештенички путопис* (Изл. 19, 1–2а), а следи предегзилно предање о божанској (космичкој) планини (Изл. 19, 2б–3а). Иако кратак, пролог садржи понављања. Прво међу њима је *временско понављање*, а следи му *географско понављање*. У временском понављању јављају се одреднице *трећи месе* и *тај дан*. Њиховим комбиновањем добијен је ефекат нарочитог (готово *ванвременског*) дана заустављања приповести у њему. Понављање географских одредница (*пустиња Синај* и *божанска планина*) заставља приповест и захтева од читаоца да напусти *линеарно* читање и да читајући *са стране* уочи како *нарашћућу пројекцију* приповести тако и географско окружење унутар којег је приповест смештена.⁴⁸

3.2. Литерарне секвенце синајске перикопе

Синајска перикопа садржи три приповедне секвенце. Унутар сваке од њих јављају се основни приповедни предлози.

1) Научници се слажу да Изл. 19, 3б–8 представља засебну литерарну целину коју карактерише поетски паралелизам. У овој целини доминира божански говор *попут савеза* чији је посредник Мојсеј. Просторне одреднице у секвенци нису јасно одређене, али се понављају *глаголи говора* будући да Мојсеј *говори реч Јахвеову* у Изл. 19, 7а и саопштава одговор Богу (Изл. 19, 8б). При томе нигде се јасно не спомиње Мојсејев узлазак на планину нити силазак са ње, због чега

⁴⁸ Свештенички путопис се суочава са проблемом приповедне логике будући да не слади форму која се јавља у другим путописним одредницама Петокњижја (нпр. Бр. 33, 7), већ укључује понављања којима се истиче мести и време збивања са две временске клаузуле и две објаве о доласку Израиља у пустињу Синаја. Ово разбијање очекиваног временског редоследа нагони читаоца који жели да открије прогресију приповести да одредницу *чита са стране*. Прва, општа, временска референца тиче се времена приспеће израиљских племена под Синај Она враћа читаоца унатраг и захтева да *синајску перикопу* (и *приповест*) сагледа у светлости ранијих догађаја. Друга одредница се, међутим, тиче *нарочито дана*, наглашавајући конкретни (садашњи) тренутак. Тиме се на нарочит начин нарушава хронолошки ток приповести, али се истиче значај *дана* за читаоца. Хронолошки редослед приповести је додатно нарушен понављањем географских одредница. Два пута се истиче приспеће израиљских племена у *пустињу Синаја*, док је између две готово идентичне одреднице (Изл. 19, 1–19, 2аб) уметнута је напомена о месту са којег су Израиљци кренули ка свом одредишту. Читалац је изнова приморан да приповест чита *са стране*. Исти ефекат се постиже повезивањем *свештеничког путописа* (Изл. 19, 2а) са древним, предегзилним предањем о *божанској (космичкој) планини* (Изл. 19:2б–3а) посредством понављања глагола *улоориши се*. Thomas V. Dozeman, *Spatial Form in Exod 19:1–8a...*, 90–92.

читалац не може јасно да одреди где се Мојсеј налази у било којем тренутку наративне секвенце.⁴⁹

Карактери су постављени по обрасцу вертикалног позиционирања. Тиме се одређује њихова међусобна односна просторна позиција док се Синај показује *средишњом шачком* секвенце. Између Јахвеа (субјект-карактера) и Израиља (објект-карактера) обликована је снажна просторна веза. Они су одвојени, али и повезани посредством Мојсеја. Наратор, стога, обликује сцену унутар које је језик просторне релације једно од главних оруђа за разумевање стварности. Просторна структура текста постаје модел просторне структуре свемира. Између Јахвеа и Израиља обликује се извесна симетрија у приказивању догађаја на врху Синаја и догађаја у његовом подножју. Ова веза се обликује понављањем глагола *йозваџи* (Изл. 19, 3б.7аб), чиме се ствара паралела са понудом савеза која се даје на врху Синаја (Изл. 19, 3б) која се понавља у његовом подножју (Изл. 19, 7). Ова симетрија открива да је литерарна структура секвенце формирана по обрасцу концентричног паралелизма⁵⁰ којим се истиче тзв. *йророчко ой-иџење* Мојсеја и Јахвеа и то тако да се читалац подсећа на раније приповести о поморима који погађају Египат (Изл. 7–11). И Јахвеова савезна понуда Израиљу и Израиљев одговор Јахвеу дати су у форми *директног говора*. То је форма која доминира у читавој *синајској ѱерикоји*. Заплет, постављен истицањем међузависности Јахвеове савезне понуде и Израиљевог прихватања понуде разрешен је тако да је исход секвенце *сџање равноџеже*.⁵¹

2) Друга приповедана секвенца (Изл. 19, 8–20б; 20, 18–21) попут претходне почиње *Му йредлоџом* (Изл. 19, 8б) који се понавља у Изл. 19, 9г. Јасно је наглашено да Мојсеј најпре односи одговор Јахвеа на-

⁴⁹ Thomas B. Dozeman, *Spatial Form in Exod 19:1–8a...*, 92–93.

⁵⁰ А) Мојсеј се подиже ка Богу (Изл. 19, 3а)

Б) Јахве зове Мојсеја (Изл. 19, 3ба)

В) Јахве даје савезну понуду Израиљу (Изл. 19, 3б–6)

А') Мојсеј силази народу (Изл. 19, 7а)

Б') Мојсеј зове *сџарешине* (Изл. 19, 7б)

В') Мојсеј понавља савезну понуду (Изл. 19, 7в)

Г) Народ прихвата савезну понуду (Изл. 19, 8в). Thomas B. Dozeman, *Spatial Form in Exod 19:1–8a...*, 93–95.

⁵¹ У овој секвенци употреба директног говора усредсређује пажњу на читаоца на савез. Секвенца је састављена од кратких приповедних предлога који се брзо смеђују. G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 461.464–65; A. Vater, „Plague,” у *Art and the Meaning: Rhetoric in Biblical Literature*, eds. D. Clines, S. Gunn, A. Hadser (Sheffield: JSOT Press 1982), 64–66.

роду, а тек затим тај одговор саопштава чиме се обликују понављање и паралелизам којима се открива поступност у приповедном саопштавању. Изл. 19, 9г, стога, може да се схвати као независни наративни предлог (МЈ). Овом наративном предлогу и претходи и следи Јахвеово обраћање Мојсеју (МЈ). Прво Јахвеово обраћање најављује теофанију, а друго подсећа на неопходну припрему народа за ту теофанију. Следи Мојсејев повратак у подножје Синаја (Мс) и обраћање народу који почиње са припремама за теофанију и у складу са добијеним упутствима (МН).⁵²

Друга секвенца садржи две потцелине обликоване по обрасцу концентричног паралелизма. Прва потцелина најављује догађаје чије се испуњење описује у другој. У првом паралелизму Мојсеј прима наредбу да оде народу, да га посвети, те да народ опере своје хаљине и да се припреми за трећи дан (Изл. 19, 10б-11). Други део паралелизма (Изл. 19, 14–15) садржи опис испуњења поменутих божанских налога. Средишњи стихови паралелизма (Изл. 18, 12–13) су они који садрже опомену да се одреде и поштују границе Синаја. Други паралелизам описује теофанију (Изл. 19, 18абв), а претходи му најавна теофанија, односно најавна муња и громава, густог дима, звука громава и дрхтања народа (Изл. 19, 16бгд) Средишња мисао је изражена у ст. 17: *Мојсеј њоведе народ кроз лотор у сусрет Боју*. Сцена се наставља у Изл. 20, 18–21, после Декалога којим је прекинута. Овај *догађај секвенци* садржи закључни МН наративни предлог исказан молбом народа да Мојсеј буде њихов посредник пред Јахвеом. Слична наративна понављања јављају се и на другим местима у Писму (Пост. 37, 36/Пост. 39:1; Изл. 32, 7–8/32, 9–14) при опису догађаја који стоје један уз други или се преклапају. Приповедач нас у Изл. 20:18 враћа натраг на Изл. 19, 16–20б.⁵³ Друга секвенца је услед увођења новог наративног предлога у 19, 9г (МЈ) комплекснија од прве, али се попут прве завршава НМ наративним предлогом. На тај начин се чува основна наративна структура. И увођење новог МЈ наративном предлога и наративно понављање нарушавају *риповедни след* (узастопност) и наводе нас да уочимо *просјорну форму приповести*.⁵⁴

⁵² G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 460–61.465–69.

⁵³ John A. Davies, *Royal Priesthood: A Literary and Intertextual Perspectives on an Image of Israel in Exodus 19:6* (Sheffield: Sheffield Academic Press, 2004), 111; G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 465–69.

⁵⁴ G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 460–61.471–73; P. Ricoeur, „Narrative Time,“ у *Critical Inquiry* 7 no 1 (1980), 41–46. О потреби измештања Изл. 20, 18–21 и повезивања са целином друге секвенце и проблемима који прате такав поступак, као и могућим начинима њиховог разрешења види: G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 469–471, фуснота 126.

3) Трећа приповедна секвенца (Изл. 19, 20в-25; 24, 1–8), такође, почиње *Му наративним предлоом*. Следи низ предлога којима је представљено општење између Бога и Мојсеја (ЈМ/МЈ/ЈМ, Изл. 19, 21–24). Истиче се неопходност поштовања граница планине. То је тема која повезује другу и трећу наративну секвенцу и додатно истиче светост Јахвеа (Изл. 19, 21–22 уп. Изл. 3). Дијалог Јахве-Мојсеј (Изл. 19, 21–22) има форму хијазма. Следи опис Мојсејевог силаска са Синаја (МС наративни предлог Изл. 19, 25а) и обраћања народу (МН наративни предлог Изл. 19, 25б). Сцена се наставља у Изл. 24, 1–8 у наративном понављању и ширењу описа. У Изл. 24, дакле, садржани су наративно реторички предлози присутни и у Изл. 19, 20в-25 (ЈМ-МС-МН), али и предлог НМ (Изл. 24, 3.7) који је изостављен у претходној целини. НМ предлог је детаљ од средишњег значаја јер се у његовој хијастичкој структури два пута истиче *народно прихватање савеза*. То *прихватање савеза* је паралелно раније предложеном *условном савезу* (Изл. 19, 5).⁵⁵

Између *шела* друге и треће приповедне секвенце и њихових *goda-шака* уметнути су Декалог и *савезни кодекс* (Изл. 20–23). Тиме читава перикопа добија форму савезног уговора. Детаљнија наративна анализа и реторичка критика правног материја излази изван оквира нашег тренутног истраживања, али је значајно приметити да *савезни кодекс* почиње и завршава упозорењем на опасност служења другим боговима (господарима)⁵⁶ што је у складу са резултатима до којих се долази применом жанровског критицизма.

3.3. Карактери у синајској перикопи: наративно-реторички осврт

И дијалошко-реторички критицизам и наративна анализа теже да уоче и истакну карактерне особине протагониста литерарне целине којом се баве. Рекли смо да у *синајској перикопи* постоје три главна и неколико *споредних* карактера. Кључна особина Јахвеа, као *карактера субјекта* или *иницијатора* (influencer-карактер) је непокретност. Непокретност карактерише и *карактер објекта*, односно народ Израиља. Он је позициониран у подножју Синаја (изузев успињања Израиља на планину посредством народних старешина). Мојсеј је описан као најактивнији карактер, иако су описи његовог кретања пре прекиди припове-

⁵⁵ G. C. Chirichingo, *The Narrative Structure of Exod 19–24*, 460–461.475–478.

⁵⁶ Литерарни приступ *савезном кодексу* веома је успешно представљен у студији: Joe M. Sprinkle, JSOTSupp 174: *'The Book of the Covenant': A Literary Approach* (Sheffield: JSOT Press, 1994); John A. Davies, *Royal Priesthood*, 112–113.

сти него средство за остварење приповедног временског следа. Мојсеј функционише као посредник који одржава дистанцу између Јахвеа и Израиља, али и као пророк или учитељ који доноси реч Јахвеа народу.⁵⁷

Сцена сваке приповедне секвенце перикопе приказује Мојсејево кретање ка врху и са врха Синаја. У канонској форми перикопе, Мојсеј је пет пута позициониран на врх Синаја (Изл. 19, 3а; 19, 8б; 19, 20; 20, 21; 24, 12.18). На подножју Синаја Мојсеј се налази четири пута (Изл. 19, 7а; 19, 14; 19, 25; 24, 3а), док се пети силазак описује у каснијем делу *синајске приповести* (Изл. 32, 15).

Чини се да је Мојсејево кретање део структуралне организације приповести и средство апарата приповедања по обрасцу *просјорне форме*. Често понављање мотива Мојсејевог уздицања до врха планине прекида ток приповести, наводећи читаоца да уз линеарно читање перикопе примењује и *читање са стране*. Применом овог апарата и понављањем Мојсејевог кретања стварају се сцене постављене паралелно једна другој, слично деловима поморанце. Свака сцена омогућује другачију перспективу истог централног догађаја. То резултира серијом различитих слика исте ствари. У простор између Мојсејевих успињања и силазака уметнут је правни материјал. Мојсејево успињање обезбеђује приповедни контекст за објављивање различитих кодекса који су, сада, сви утемељени у синајском откривењу као *језиру догађаја*. Правни материјал укључен у синајску перикопу пресеца наративни поредак поглавља. Захваљујући томе читалац више пута губи осећај за време (прошлост, садашњост, будућност) у смислу *нараћивној времена* и формира се тзв. *читалачко време*. Унутар *читалачкој времена* постаје значајан *овај дан* (Изл. 19, 1) као дан прокламовања Торе.⁵⁸

* * *

Литература:

Шнеле, Удо. *Увод у Новозавешћну егзегезу*. Београд: Православни Богословски Факултет, 2007.

⁵⁷ Thomas B. Dozeman, *Spatial Form in Exod 19:1–8a...*, 89-93.

⁵⁸ Denis T. Olson, „Literary,” 48–49; Thomas B. Dozeman, *Spatial Form in Exod 19:1–8a...*, 94–97.

- Ackerman, J. S. „The Literary.“ У *Literary Interpretations of Biblical Narratives*, edited by K. R. R. Gros Louis et al. Nashville: Abingdon, 1974.
- Alter, Robert. *Art of Biblical Narrative*, 2nd edition. New York: Basic Inc Books, 2011.
- Anderson, B. W. „The Song.“ У *Direction in Biblical Hebrew Poetry*, edited by E. R. Follis. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987.
- Auffert, P. „Remarks on J. Magonet’s Interpretation of Exodus 6.2–8.“ *Journal for the Study of the Old Testament*, Vol. 27, no. 3 (1983): 69–71. <https://doi.org/10.1177/030908928300802707>.
- Auffert, P. „The Literary Structure of Exodus 6.2–8,“ *Journal for the Study of the Old Testament*, Vol. 27, no. 3 (1983): 46–54. <https://doi.org/10.1177/030908928300802705>.
- Brichto, H. C. „The Worship of Golden Calf: A Literary Analysis of a Fable on Idolatry.“ *Hebrew Union College Annual*, Vol. 54 (1983): 1–44.
- Brugeman, W. „A Response.“ У *Direction in Biblical Hebrew Poetry*, edited by E. R. Follis. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987.
- Chirichingo, G. C. „The Narrative Structure of Exod 19–24.“ *Biblica*, Vol. 68, no. 4 (1987): 457–479.
- Coates, G. W. *Moses Heroic Man, Man of God*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1988.
- Davies, O. F. *Israel in Egypt: Reading Exodus 1–2*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1992.
- Davies, A. J. *Royal Priesthood: A Literary and Intertextual Perspectives on an Image of Israel in Exodus 19:6*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 2004.
- DesCamp, T. Mary. *Metaphor and Ideology — Liber Antiquitatum Biblicarum and Literary Methods Trough a Cognitive Lens*. Leiden — Boston: Brill, 2007. <https://doi.org/10.1163/ej.9789004161795.i-368>.
- Dozeman B. Thomas. „Spatial Form in Exod 19:1–8 and Larger Sinai Narrative.“ *Semeia*, Vol. 46 (1989): 87–101.
- Dozeman B. Thomas. *God on the Mountain — A Study of Redaction, Theology and Canon in Exodus 19–24*. Atlanta: Society of Biblical Literature, 1989.
- Dozeman, B. Thomas. *God at War — Power in the Exodus Tradition*. New York — Oxford: Oxford University Press, 1996.
- Eslioner, L. „Freedom or Knowledge? Perspective and Purpose in the Exodus Narrative (Exodus 1–15).“ *Journal for the*

- Study of the Old Testament*, Vol. 52, no. 4 (1991): 43–60. <https://doi.org/10.1177/030908929101605203>.
- Exum, J. C. „You Shall Every Daughter Live: A Study of Exodus 1:8–2:10.“ *Semeia*, Vol. 28 (1983): 63–82.
- Freedman, N. D. *Pottery, Poetry and Prophecy: Studies in Early Hebrew Poetry*. Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns, 1980.
- Grigorije Niski, „O životu Mojsija zakonodavca, ili o savršenstvu vrline, 1. deo.“ *Kultura polisa*, 8 no. 15 (2011): 343–362.
- Grigorije Niski, „O životu Mojsija zakonodavca ili o savršenstvu vrline, 2. deo.“ *Kultura polisa*, 8, no. 16 (2011): 193–252.
- Hauge, R. Martin. *The Desert from the Mountain-Narrative Patterns in Exodus 19–24*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 2001.
- Hauser, A. I. „Two Songs.“ *Y Direction in Biblical Hebrew Poetry* edited by E. R. Follis. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987.
- Hendrix, E. Ralph. „A Literary Structural Analysis of the Golden-Calf Episode in Exodus 32:1–33:6.“ *Andrews University Seminary Studies*, Vol. 28, no. 3 (1990): 211–217.
- Hendrix, E. Ralph. „A Literary Structural Overview of Exodus 25–40,“ *Andrews University Seminary Studies*, Vol. 30, no. 2 (1992): 123–138.
- Hepner, Mark. „Some Observations of the Structure and Poetics of Exodus 1 and 2,“ *Occasional Papers in Translation and Textlinguistics*, Vol. 2, no. 2 (1988): 39–52.
- Isbell, C. „Exodus 1–2.“ *Y Art and Words: Rhetoric in Biblical Literature* edited by D. J. A. Clines, D. M. Gunn, and A. J. Hauser. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1982.
- Johnstone, William. *Chronicles and Exodus an Analogy and Its Application*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997.
- Kermode, Frank. „Secrets and Narrative Sequence,“ *Critical Inquiry*, Vol. 7, no. 1 (1980): 83–101. <https://doi.org/10.1086/448089>.
- Leder, C. Arie. „Reading Exodus to Learn and Learning to Read Exodus.“ *Calvin Theological Journal*, Vol. 34, no. 1 (1999): 11–35.
- Leder, C. Arie. „The Coherence of Exodus Narrative Unity and Meaning.“ *Calvin Theological Journal*, Vol. 36, no. 2 (2001): 251–269.
- Levine, Herbert. „The Narrative.“ *Y Approaches to Teaching the Hebrew Bible as Literature in Translation* edited by Barry N. Olshen and Yael S. Feldman. New York: Modern Language Association, 1989.
- Magonet, J. „A Response to P. Auffert, The Literary Structure of Exodus 6.2–8.“ *Journal for the Study of the Old Testament*, Vol. 27, no. 3 (1983): 33–39.
- Mickelsen, David. „Types.“ *Y Spatial Form in Narrative*, edited by Jeffry R. Smitten and Ann Daghistan. Ithaca: Cornell University, 1981.

- Muilenburg, J. „A Liturgy.“ *У Studia Biblica et Semantica: T. C. Vriezen Dedicata*, edited by W.C. van Unnick and A. S. van der Woude. Wageningen: H. Veenman, 1966.
- Ogden, G. S. „Moses and Cyrus: Literary Affinities Between the Priestly Presentation of Moses in Exodus vi–viii and the Cyrus Song in Isaiah xlv 24 – xlv 13,“ *Vetus Testamentum*, Vol. 28, no. 2 (1978): 195–203. <https://doi.org/10.2307/1516968>. <https://doi.org/10.1163/156853378X00446>.
- Olson, T. Denis. „Literary.“ *У Methods for Exodus* edited by Tomas B Dozeman. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- Papinska Biblijska Komisija, *Tumačenje Biblije u Crkvi*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2005.
- Petterson, D. Richard. „The Song of Redemption.“ *Westminster Theological Journal*, Vol. 57, no. 2 (1995): 453–461.
- Polak, Frank. „Water, Rock and Wood: Structure and Thought Pattern in the Exodus Narrative.“ *Journal of the Ancient Near Eastern Society*, Vol. 25 (1997): 19–42.
- Popović, Anto. *Načela i metode za tumačenje Biblije*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2005.
- Ricoeur, P. „Narrative Time.“ *Critical Inquiry*, Vol. 7, no. 1 (1980): 169–190. <https://doi.org/10.1086/448093>.
- Sheriffs, Deryck. „Moving on with God: Key Motifs in the Exodus 13–20.“ *Themelios*, Vol. 15, no. 2 (1990): 49–59.
- Smith, S. Mark. *Pilgrimage Pattern in Exodus*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997.
- Sprinkle, J. M. *‘The Book of the Covenant’: A Literary Approach*. Sheffield: JSOT Press, 1994.
- Thompson, L. Tomas. *The Origin Tradition of Ancient Israel: The Literary Formation of Genesis and Exodus 1–23*. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987.
- Vater, A. „Plague.“ *У Art and the Meaning: Rhetoric in Biblical Literature*, edited by D. Clines, S. Gunn, A. Hadser. Sheffield: JSOT Press 1982.
- Wicke, D. W. „The Literary Structure of Exodus 1:2–2:10.“ *Journal for the Study of the Old Testament*, Vol. 24, no. 3 (1982): 99–107. <https://doi.org/10.1177/030908928200702407>.

Примљено: 28. 10. 2019.
Исправљено: 27. 6. 2020.
Одобрено: 1. 9. 2020.

NARRATIVE ANALYSIS AND HOLY SCRIPTURE — EXAMPLE OF THE SINAI PERICOPE (EX. 19–24) —

Jovan Blagojević

Biblical Cultural Center, Belgrade

Summary: Narrative analysis is one of the methods of literary criticism which has found its place as a tool in the study of the biblical text just as the new literary criticism appeared. It belongs to the so-called synchronous methods and is complementary to them. The author of the article shows its connection to the rhetorical criticism, but also that it is complementary with the so-called diachronic methods of historical criticism. The text discusses the possibility of applying this contemporary interpretative method, starting with the observation of the narrative perspective through the consideration of the relationship between the contemporary analytical approach and the ancient text to the identification of potential theological reflections of the application of this analytical method. Following these basic theoretical assumptions, the author points out examples of the fruitful application of this method to the Book of Exodus, and then illustrates this application through the example of the Sinai Pericope. In this illustration, the author points out the importance of choosing the reader's approach to the pericope and recognizes the character of the narrative, the literary sequences that exist in the pericope, and the characters (actors of the action) in it.

Key words: narrative analysis, synchronous methods, diachronic methods, Sinai Pericope, structure, canonical form, Exodus, constructivism, deconstructivism, narrative perspectives, theological reflections, linear reading, 'side reading', literary sequences, narrative characters.